

Regeringskansliet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Hårdare regler för nya nikotinprodukter

Er beteckning: S2021/02982)

Länstyrelsen i Västra Götalands län yttrar sig över betänkande av utredningen om översyn av vissa frågor på tobaksområdet *Hårdare regler för nya nikotinprodukter* (SOU 2021:22).

Sammanfattning

Utredningen föreslår att det införs en lag om tobaksfria nikotinprodukter (nedan benämnd *LTN*) som i mångt och mycket liknar lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter, och då särskilt dess regler om e-cigarett. Produktkrav, rapportering, hälsovarningar, marknadsföringsbegränsningar, försäljningsanmälan, åldersgräns, tillsyn och sanktioner utgör hörnstenarna i *LTN*.

Länstyrelsens uppfattning är att eftersom de tobaksfria nikotinprodukterna påminner mycket om tobaksvaror och e-cigarett när det gäller användning och hälsorisker är det att rekommendera att det införs en liknande reglering som de regler som idag finns för dessa produkter. Sammantaget anser Länstyrelsen att *LTN*s innehåll är rimligt och utgör en naturlig reaktion på den ökade användningen av tobaksfria nikotinprodukter.

Länstyrelsen anser emellertid att de nya reglerna bör utformas annorlunda än utredningens förslag på ett antal punkter vilka presenteras nedan.

Reglerna om tobaksfria nikotinprodukter bör arbetas in i lag om tobak och liknande produkter

När lagen (2017:425) om e-cigarett och påfyllningsbehållare infördes var det flera remissinstanser som ville arbeta in de nya reglerna i den dåvarande tobakslagen (1993:581). Så blev dock inte fallet utan istället skapades en separat lag för e-cigarett och påfyllningsbehållare. Det främsta skälet till detta tycks ha varit att lagstiftaren ville att reglerna skulle kunna införas på ett smidigt sätt. Kort därefter slogs de två lagarna trots detta samman till lag om tobak och liknande produkter.

När utredningen nu vill införa regler om den närliggande produktkategorin tobaksfria nikotinprodukter föreslår utredningen återigen att skapa en ny lag (*LTN*), istället för att arbeta in de nya reglerna i lagen om tobak och liknande produkter. Det har inte gått att utläsa skälet till detta ur betänkandet, men det beror

möjligen på att de tobaksfria nikotinprodukterna inte omfattas av tobaksproduktdirektivet (2014/40/EU).

Länsstyrelsen anser att det vore bättre om de nya reglerna om tobaksfria nikotinprodukter placeras i lagen om tobak och liknande produkter så att närliggande produkter hålls samman i en och samma lag. Det är också ologiskt att kort tid efter att den produktgemensamma lagen om tobak och liknande produkter infördes, nu skapa en särskild lag (LTN) för en begränsad produktkategori på tobaksområdet. Att tobaksfria nikotinprodukter inte omfattas av tobaksproduktdirektivet hindrar inte att dessa produkter arbetas in i lagen om tobak och liknande produkter, såvitt vi kan bedöma.

Tobaksfria nikotinprodukter bör beläggas med krav på försäljningstillstånd

De tobaksfria nikotinprodukterna utgör en ny produktkategori på tobaksområdet som närmast kan jämföras med tobakssnus även om de enbart innehåller nikotin och ingen tobak. Samtliga tobaksvaror är sedan 2019 belagda med krav på försäljningstillstånd. Trots att de tobaksfria nikotinprodukterna är en till tobak närliggande produkt vill utredningen inte införa något krav på försäljningstillstånd utan föreslår istället att det ska räcka med en anmälan av försäljning.

Länsstyrelsen noterar att det troligtvis i de allra flesta fall är samma butiker som säljer tobaksfria nikotinprodukter som säljer tobaksvaror. Det kan därför antas att den administrativa bördan för kommunerna och handlarna minskar om den som har tobaksförsäljningstillstånd också får sälja tobaksfria nikotinprodukter inom ramarna för sitt försäljningstillstånd för tobaksvaror. Vidare bör det finnas ett intresse av att inte tillåta aktörer som har ansetts olämpliga som tobaksförsäljare att sälja tobaksfria nikotinprodukter med samma användningsområde som tobaksprodukter, vilket kan förhindras om det krävs försäljningstillstånd.

En parallell kan dras till när alkoholdrycksliknande preparat (alkoglass) infördes som en ny produktkategori i alkohollagen (2010:1622). Dessa produkter kom då att omfattas av samma krav på serveringstillstånd som övriga dryckesslag. Detta verkar ha varit ett smidigt sätt att reglera de alkoholdrycksliknande preparaten och det borde vara möjligt att göra på samma sätt med de tobaksfria nikotinprodukterna.

Sammantaget anser Länsstyrelsen att tobaksfria nikotinprodukter bör regleras på samma sätt som tobaksprodukter, dvs. att de beläggs med ett krav på försäljningstillstånd.

Partihandel med tobaksfria nikotinprodukter bör regleras

Det finns i dagsläget ett fåtal tillverkare av tobaksfria nikotinprodukter och de bedriver också partihandel. Tillsynsmyndigheterna kan därför med fördel vända sig till partihandlarna, dvs. tillverkarna, när problem uppstår istället för till ett stort antal detaljhandlare. Det är ofta det naturliga valet eftersom många problem är hänförliga till tillverkningen även om de upptäcks först vid kommunernas tillsyn av detaljhandlarna; det kan exempelvis vara fråga om felaktig märkning av förpackningar.

Länsstyrelsens uppfattning är därför att också partihandel med tobaksfria nikotinprodukter bör regleras på sätt att det ska krävas försäljningstillstånd. Ett tillståndskrav för partihandel följer också ordningen som idag finns för tobaksvaror. Skulle lagstiftaren trots allt nöja sig med ett krav på anmälan av försäljning av tobaksfria nikotinprodukter så bör det enligt Länsstyrelsens mening krävas en anmälan också för att bedriva partihandel.

Det bör införas en regel om minst 20 snusportioner per snusdosa med tobaksfritt nikotinsnus

För snus som innehåller tobak finns en regel vars innebörd är att det inte får vara mindre än 20 snusportioner i en dosa med portionsnus (5 kap. 14 § 1 st. p. 3 lag om tobak och liknande produkter). Orsaken till denna regel tycks vara att små förpackningar antas öka snusets tillgänglighet för minderåriga (Prop. 2017/18:156 s. 105f). Det kan också noteras att samma regler gäller för cigaretter.

Länsstyrelsens bedömning är att det av samma skäl är motiverat att införa ett förbud mot snusdosor med mindre än 20 snusportioner även när det gäller tobaksfritt nikotinsnus.

Länsstyrelsernas arbete bör enbart bestå av att ge råd och stöd till kommunerna

När det gäller tobaksvaror och e-cigaretter bedriver länsstyrelserna inte någon tillsyn av försäljningsställen (operativ tillsyn) och det är en omdiskuterad fråga om länsstyrelserna ens har rätt att bedriva sådan tillsyn. Länsstyrelsernas tillsyn på tobaksområdet består istället uteslutande av granskning av kommunernas arbete och den sker normalt enligt den länsstyrelsegemensamma metodik som har tagits fram inom ramarna för nätverket SLATT.

Länsstyrelsen har vid sin tillsyn av kommunerna på e-cigaretternas område, liksom när det gäller de rökfria miljöerna, noterat att den omständigheten att det bara krävs en anmälan (dvs. ej tillståndskrav) innebär att länsstyrelsernas tillsyn på dessa områden inte får samma omfattning och tyngd som när det gäller tillsynen av tobaksvaror. Om det blir så som utredningen föreslagit för de tobaksfria nikotinprodukterna, att det endast kommer att finnas krav på anmälan, finns det enligt Länsstyrelsens bedömning skäl att överväga att länsstyrelsernas arbete enbart bör bestå av att ge råd och stöd till kommunerna, dvs. inte bedriva tillsyn av kommunerna.

Folkhälsomyndigheten bör ha en underrättelseskyldighet

I 35 § LTN föreslås en underrättelseskyldighet för kommunen gentemot Folkhälsomyndigheten. Eftersom kommunerna och Folkhälsomyndigheten föreslås få ett gemensamt tillsynsansvar för distanshandel med tobaksfria nikotinprodukter bör motsvarande skyldighet för Folkhälsomyndigheten att underrätta kommunen skrivas in i paragrafen.

Angående sanktionsbesluts omedelbara giltighet

Kommunens sanktionsbeslut om tobaksfria nikotinprodukter gäller omedelbart om inte något annat anges i kommunens beslut (28 § LTN). På alkoholens område och

för e-cigarettor gäller beslut också omedelbart medan det för tobaksvaror är först när sanktionsbeslut har vunnit laga kraft som de blir gällande.

Länsstyrelsen har inga invändningar mot att kommunens sanktionsbeslut ska gälla omedelbart men vi vill ändå belysa att olika produktkategorier har fått olika regler avseende vid vilken tidpunkt kommunens sanktionsbeslut börjar gälla.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektören Lisbeth Schultze. Föredragande var tillsynshandläggaren Carl Hagberg. I den slutliga handläggningen av ärendet medverkade även tillsynshandläggaren Pierre Melkersson och enhetschefen Pia Falck.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Kopia

s.fs@regeringskansliet.se